

1. *Negundo aceroides* MOENCH – javorovec jasanolistý Tab. 27/5

Negundo aceroides MOENCH Meth. Pl. 334, 1794. – Syn.: *Acer negundo* L. Sp. Pl. 1056, 1753. – *Negundo fraxinifolium* NUTT. Gen. North.-Amer. Pl. 1:253, 1818.

Strom 10–20(–25) m vys., s kmenem 40–80 cm v průměru. Borka podélně brázditá, hnědá až šedá. Koruna řídká, široká, letorosty lysé, zelené, šedomodře ojíněné. Pupeny vejcovité až polokulovité, šedé, 3–8 mm dl., s pýřitými šupinami. Listy lichozpeřené, 1–2(–3)jařmé, 10–25 cm dl., lístky vejčité až kopinaté, 5–13 cm dl., 2,5–7,5 cm šir., hrubě pilovité, terminální lístek někdy 3laločný, svrchu lysé, na rubu pýřité, tenké. Květy jednopohlavné, žlutozelené, dl. stopkaté; samčí ve svazečcích na převislých stopkách až 6 cm dl., kalich asi 1,5 mm dl., tyčinky 4–6 s dlouhými nitkami; samičí v hroznech na stopkách 6–8 mm dl., kalich 4,0–4,5 mm dl., semeník pýřitý. Nažky 3,5–4,5 cm dl. a 0,5–1,0 cm šir., svírající úhel do 45°, stopky plodní 2(–3) cm dl. III–IV (kvete před rašením listů). Ff.

2n = 26 (ČR: 64. Řičan. ploš.)

Běžně vysazován v parcích, zahradách a stro-mořadích jako okrasný strom s četnými kultivary, nápadné jsou zejména typy s panašovanými a zlatožlutě zbarvenými listy. Dosti často je vysazován také ve větrolamech a remízcích a nezřídka zplaňuje, zejména v lužních lesích a podél vodních toků, ale v posledních desetiletích též na železnič-ních nádražích a na dvorech zemědělských a průmyslových závodů. (Mapa rozšíření v ČR: SLAVÍK FKS 1997:160). Rychle rostoucí a krátkověká dřevina. V oblasti původního výskytu je nejčastější v nížinách podél řek, potoků a jezer na aluviálních půdách. Poloslunná dřevina odolná vůči mrazu a imisím a dosti odolná vůči suchu. Introdukce do Evropy v r. 1688, na území ČR poprvé v r. 1835 (Praha-Královská obora). Původní v Severní Americe od Ontaria až po Floridu, na západ až do Skalistých hor. – Mapy: ZAMJATIN 1958:497; LITTLE Atlas U. S. Trees 1:map. 96, 1971; MAEGLIN et OHMANN 1973:358.

Ordo Sapindales – mýdelníkotvaré

102. Sapindaceae JUSS. – mýdelníkovité *)

Lit.: ZAMJATIN B. N. (1958): Sapindaceae. In: SOKOLOV S. J. [red.], Derevoja i kustarniki SSSR 4:511–523. Moskva et Lenin-grad.

Opadavé dřeviny s listy střídavými, nejčastěji složenými. Květy oboupohlavné i jednopohlavné (na jednom jedinci). Kalich 4–5četný; koruna 4–5četná; tyčinek zpravidla dvojnásobek, na obvodu žláznatého valu; semeník svrchní, 3pouzdrý s nákoutní placentou, v každém pouzdru 1 vajíčko; čnělka 1. Plody tobolky, bobule, peckovice. Semena bez endospermu, často s míškem. – Asi 140 rodů (1 500 druhů), převážně v tropech.

1. *Koelreuteria* LAXM. – svitel

Koelreuteria LAXMANN Novi Comment. Acad. Sci. Imp. Petropol. 16:562, 1772.

Stromy s kulovitou korunou. Pupeny na vrcholu chlupaté, se dvěma postranními šupinami. Listy lichozpeřené, vzácněji 2× lichozpeřené, lístky zubaté až laločnaté. Květy v latách, drobné, souměrné až nesouměrné, žluté; korunní lístky 4, nazpět ohnuté, každý na vnitřní straně s dvoulaločnou šupinovitou pakorunkou; tyčinek 8, nitky dlouhé, vzhůru zakřivené, chlupaté; semeník podlouhlý, 3boký. Plody 3pouzdré nafouklé tobolky. Semena kulovitá, vždy po jednom v pouzdru. – 7 druhů ve v. Asii. – Entomogam.

1. *Koelreuteria paniculata* LAXM. – svitel latnatý Tab. 25/3

Koelreuteria paniculata LAXMANN Novi Comment. Acad. Sci. Imp. Petropol. 16:562, 1772.

Strom 5–10 m vys. Listy 10–25(–45) cm dl., 7–15(–20) cm šir., se 3–7 páry lístků; lístky vstřícné, vzácněji některé střídavé, kratičce řapíkaté, 3–9 cm dl., 2,0–4,5 cm šir., vejčité až vejčité kopinaté, na bázi klínovité, nepravidelně zubaté až laločnaté, na lici lysé, na rubu na žilkách řídce chlupaté.

Laty přímé, volné, mnohokvěté, až 40 cm dl. Květy ca 1 cm velké, žluté, žláznatý val červený. Tobolky ca 5 cm dl., při bázi ca 3 cm šir., na vrcholu zašpičatělé, otevírající se 3 chlopněmi, papírovité, hnědé. Semena černá. VII–VIII. Ff.

Velmi ozdobný strom množstvím květů, na podzim žlutým zbarvením listů a velkými nafouklými plody. Poměrně vzácně vysazován v parcích, v některých městech i v uličních stro-mořadích (Praha-Vinohrady). Původní v s. Číně a Koreji.

*) Zpracovala A. Skalická

Tab. 25: 1 *Staphylea pinnata*, 1a – okraj lístku, 1b – květ, 1c – pestík, 1d – plodenství. – 2 *S. colchica*, list, 2a – plod. – 3 *Koelreuteria paniculata*, 3a – květ, 3b – plodenství.

150 *Staphylea*

